

Bertha Bulcsu

Szakonyi Károly

Hogy hol romlik meg egy barátság, azt csak az isten tudja. Nem figyelünk eléggé egymás bajára, sikerére, esetleg a nagy hangzavarban fakón érkeznek a szavak, gesztusok. Kis félreértések növekednek a tér végtelenjében, s testesedve betonfalakká válnak. – Hónapok óta nem találkoztunk… Ez tény. Valaki azt mondta, hogy… És mindenki mond valamit… Pedig könnyen lehet, hogy nem is egymással van bajunk, csak a nyárral, a járdákkal, az autókkal, a vízcsappal, mert egymással valójában mi bajunk lenne? – Mégis, amikor az ember hosszú, kényszerű csend után elindul interjút készíteni, szüksége van bizonyos keresztényi alázatra. Alázatra az élettel szemben, az emberekkel szemben, akiket el kell tartania, a foglalkozásával szemben, mely kíméletlen. Alázat és tisztelet érzése együtt… Igen, ezek kísérnek át a városon. Tisztelet barátom tehetsége, embersége és sikeres művei iránt. Sikeres író. Tíz éve minden lehetséges felsorolásban szerepel a neve, akár prózáról, akár színházról vagy rádiójátékról van szó. Öt prózai kötete jelent meg. (Középütt vannak a felhők; Túl a városon; Férfiak; Porcelán baba; Francia tanya), Életem Zsóka és Ördöghegy című drámáinak bemutatóit tetszés és elismerés kísérte, 1963-ban SZOT-díjjal tüntették ki, több rádiójátékát nívó-díjjal jutalmazták. Ha személyesen megjelenik valahol, a figyelem feléje fordul, választékos öltözéke és szavai, messzi országokat idéző cigarettái delejes kellemetességet okoznak az embernek. A franciák azt mondanák, hogy Szakonyinak charme-ja van. És tényleg charme-ja van.

Amikor megismerkedtünk, úgy emlékszem, tél volt. A felsózott pesti járdákon latyakossá vált a hó. Szakonyi a szárazabb részeket keresgélve lépkedett, így örökké beleütköztünk az emberekbe. – „Ugyanis lukas a cipőm talpa” – mondta akkor magyarázólag. Hegyes orrú, fekete félcipőt viselt, és kopott, fekete télikabátot, melynek a gallérja a háború előtti évtizedek divatjára utalt. Talán az Egressy Klubból mentünk a Marika presszóba vagy a Marika presszóból az Egressy Klubba. Akkoriban a Marika presszóban öt-hat író dolgozott, s költők is néhányan. Órákon át lehetett egyetlen fekete mellett üldögélni, néha még tovább is. Kezdetben voltak a presszók, kisvendéglők, aztán az albérletek, aztán a

lakások. Rémlik egy végtelen szűk, csőszerű albérleti szoba, ahol a második feleségével lakott, s a padlót kecskebőrök fedték. Persze lehet, hogy nem éppen kecskebőrök, de valahogyan ezek a kecskebőrök mégis megmaradtak a múltból, s az a sok kis remény, amit összehordtunk oda egy téli estén. Kertész Ákos, Kiss Dénes, s még néhányan, akiknek neve és személye már feledésbe merült. Valamennyien az írás és íróság lázait takargattuk nagy készülődéssel. Aztán egy másik, rangosabb albérlet a Lékai téren, majd a Váci úti igazi lakás, ami sokszor valóságos klubbá változott, az író és művészbarátok terhétől. Nem is értem, hogyan és mikor dolgozott abban a lakásban?… De dolgozott… Néhányan már-már rokoni kötelékben éltünk, vendégeskedve és közös villát bérelve Balatonszárszón, majd utazgatva, itthon és külföldön. A Csehszlovák Írószövetség vendégeként együtt töltöttünk Prágában és szlovák kisvárosokban két hetet. Hazafelé a vámosok azt kérdezték, hogy hol a „társulat", mivel a speciális női ruhadarabok sokasága láttán menedzsereknek néztek bennünket. De az ajándékozás vidám ünnepélyessége csakhamar megfakult. Amikor én Pestre költöztem, Szakonyi már Árpádföldön lakott a szüleinél, mint legényke korában. Néhány szép tárgy emlékeztetett csupán a fénynapokra, fényszavakra, fényivásra. Közben fél telet Leányfalun is töltött, albérletben, favágással kezdve a napot, s a kályha mellett dideregve este tíz óra tájban. Leányfalun is találkoztunk. Sokat ittunk, aztán lementünk a Dunához, és bámultuk a piszkosszürke, túlparti semmit.

Az autóbuszról a Tétényi út és a Szakasits utca kereszteződésénél leszállok. Még háromszáz méter. Kilencemeletes ház, az ötödiken lakik. A kapu alatt be kell szólni a házitelefonba. Új házak, új rend…

Néhány zavart mondat, aztán legyint, legyintek, nevetünk. Költő barátunk, Gyurkovics Tibor az íróasztal mögött ül, mint egy hadbíró. Élvezi a jelenetet. Kifelé fülelek. A konyhában vagy a szomszédos szobában Szakonyi harmadik felesége motoz, halk neszeket keltve.

Az asztalon vörös bor. Szakonyi Kentet szív, sovány, derűs és nyugtalan. Új nadrágja van, saját anyagából övvel és aranyozott csattal. A heverő szélén ül, s a telefon felé pislog, ami az ajtó mögött feketedik a parketten, mint egy akna. Megcsörren, Gyurkovics felkapja, és beszédbe elegyedik valakivel, szélesen, élvezettel… Benyitnak a nők. Ezer kérdés… Felelet nincs. Szakonyi kezében kialszik a Kent.

– Azt hiszem, engem keresnek – mondja bizonytalanul.

…

Feszültség nehezedik a szobára. Szakonyi nevetve rám néz:

– Kedden operálnak – mondja elegánsan, mintha csak valami örömhírt közölne.

– *Kedden…?*

– Az epekövemmel… Látod, milyen sovány vagyok… Semmit nem szabad enni. Éhen halok így. Te is megérkeztél a dögszagra… Mindenki… Délelőtt is telefonáltak a…

– *Így elég nehéz lesz szabályosan dolgoznunk… Csináljuk azért? Van itt néhány kérdés…*

– Kérdezz, persze… Lehet, hogy meghalok…

…

– *Lesoványodtál…*

– Két nap múlva operálnak. Ha kiszedték belőlem a köveket, megvizsgáltatom, hogy hány kilométer van még a szerkezetemben. Egy tízest rádobok és kész. Élek és élek. Ha kiengednek a kórházból, legelőször rálocsolok. Az epémre… Whiskyvel.

Lehajol, gondosan kihúzza a cipőjéből a fűzőket. Csodálkozva nézem.

– *Mit csinálsz?*

Felnéz. Kezében lógnak a cipőfűzők.

– Áthúzom ezeket a másik cipőmbe. Az jobb cipő. Le kell mennem a városba. Ugyanis búcsúvacsorát adok egy hölgynek – mondja, aztán tovább dolgozik a fűzőkkel.

Tanácstalanul bámulom, s érzem, hogy az igazi barátságok soha nem romlanak meg. Csak néha leegyszerűsödnek, máskor viszont bonyolulttá válnak.

Megjelent: Bertha Bulcsu: Meztelen a király
Szépirodalmi Kiadó, 1972.